

«فرهیختگان» در آغاز ایام امتحانات پایان ترم چند پژوهش دانشگاهی را مرور کرد

ارزشیابی مجازی همیشه هم بدنیست

پسرها بیشتر تقلب می‌کنند، مذهبی‌ها کمتر

زنگ شروع امتحانات دانشگاه‌ها زده شده و در گوشه‌ونگار این فضا، دانشجویان در تکاپوی پاس‌کردن امتحانات و دانشگاه‌ها نیز درگیر برگزاری این آزمون سرنوشت‌سازند. در این میان «استرس امتحانات»؛ واژه‌ای عجیب با

تقلب، خودکنترلی و دین‌داری

زمانی که درس نخوانده باشیید، شاید بهترین راهی که برای کسب نمره به ذهنتان خطور می‌کند، تقلب باشد. اما واقعاً تمام خطراتش را می‌پذیرید و ایس‌راه را انتخاب می‌کنید یا ترجیح می‌دهید مزد زحمت خود را بگیری؟ بررسی مقاله «بررسی جامعه‌شناختی تقلب دانشگاهی در میان دانشجویان» نوشته اکبر علویری نیا و همکاران او نشان داده که ابعاد تسهیل تقلب برای دیگران، تقلب در تکالیف درسی و تقلب در امتحان، نمرات بالاتری از سرقت و جعل علمی داشته است. ششاید برایتان عجیب باشد؛ اما میزان تقلب در میان دختران و پسران متفاوت است. تقلب در میان پسران، بسیار بیشتر از دختران است.

از آنجاکه متقلبان مجازات می‌شوند، قوانینی نیز برای تنبیه متقلبان در نظر گرفته شده است. البته جالب است بدانید که حتی تنبیهات هم تأثیری بر کاهش تقلب ندارند، زیرا بزرگسالان از نتایج آن ترسی ندارند. دلیل این موضوع می‌تواند برخورد آسان سیستم آموزشی در زمینه تقلب باشد. یکی از راه‌هایی که موجب کاهش تقلب می‌شود، خودکنترلی است و با این حساب تقلب دانشگاهی تابعی منفی از خودکنترلی است. هرچه دانشجوی تسلط بیشتری داشته باشد، از میزان تقلب دانشگاهی کاسته می‌شود و برعکس هرچه بر خود کنترل کمتری داشته باشد، آمار تقلب نیز بالاتر خواهد بود و این موارد به شیوه‌های اجتماعی شدن وی مربوط می‌شود. دین نیز بر این مؤلفه تأثیرگذار است. مقاله دانشگاهی دیگری به نام «بررسی رابطه دین‌داری و نگرش‌های مذهبی بسا گرایش به تقلب در امتحان بین دانشجویان» که برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد سید محمدجواد حسینی، دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی اجتماعی دانشگاه آزاد واحد قم است، نشان می‌دهد هرچه نگرش مذهبی دانشجویان بالاتر باشد، میل به تقلب کمتری دارند. در واقع نگرش مذهبی، میزان میل به تقلب دانشجویان را تعیین می‌کنند. دین با انتقال باورهایی به افراد، در رفتار و عدم گرایش آنان به کارهای غیراخلاقی جلوگیری می‌کند. نتایج نشان داده‌اند افرادی که دین‌داری بالاتری دارند، عزت‌نفس بیشتر و گرایش به تقلب کمتری را دارند. در این میان، اضطراب بالا نیز می‌تواند فرد را مجبور به انتخاب سریع‌ترین راه برای کسب نمره، یعنی تقلب کند که سریع‌ترین و کوتاه‌ترین راه نیز برای غلبه بر اضطراب هست. افرادی که تقلب را به‌عنوان راهی برای غلبه بر اضطراب خود انتخاب می‌کنند، بدون هیچ کنترلی بر رفتار و پیامد آن ایس‌ن کار را انجام می‌دهند اما در این شرایط اگر عاملی مانند دین و مذهب وجود داشته باشد، در راه غلبه بر اضطراب به فرد کمک می‌کند و پس از به‌دست آوردن آرامش، گرایش فرد به تقلب بسیار کمتر خواهد شد. یکی از وظایفی که مذهب برای انسان در نظر گرفته عشق به هم نوع خود است و از آنجاکه فرد دین‌دار به هم‌نوع خود عشق بورزد، در دانشجویانی که برای نمره خود تلاش کرده‌اند احترام می‌گذارد و با تقلب‌کردن، حق آنان را ضایع نمی‌کند.

هر بدی یک خوبی هم دارد!

برخی فرصت‌ها علیه ما هستند؛ اما با زیرکی می‌توان از آن‌ها به نفع خود استفاده کرد. این در مورد تقلب هم صدق می‌کند. مقاله «رویکردی نو در کاهش بار روانی امتحان و افزایش یادگیری در آموزش مهندسی» نوشته رحمت ستوده قویباغ، استاد دانشکده فنی دانشگاه تهران و امیرحسین درخشانی، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت فناوری اطلاعات دانشگاه تهران بر این نکته تأکید دارد که همیشه می‌توان از امتحان به‌عنوان یک فرصت برای یادگیری نگاه کرد. اهمیت این موضوع در امتحانات پایان ترمی که دارای بیشترین ضریب برای دانشجویان است و آنان را بیشتر درگیر می‌کند مشخص می‌شود. این روش بیان می‌کند اگر در سوالات امتحانی دانشجویان براساس اطلاعات هویتی آنان یعنی تاریخ تولد، شماره دانشجویی، ملی و مواردی از این قبیل استفاده شود، سوالات آنان با هم متفاوت خواهد بود. نوآوری این روش زمانی است که امتحانات با دونیمه و با یک تنفس همراه باشند. در این دونیمه می‌توان دانشجویان را به‌صورت تصادفی و از روی شماره دانشجویی گروه‌بندی کرد تا به‌صورت گروهی این کار را انجام دهند. شاید بگویید این روش فرصت زیادی از استاد می‌گیرد و نشدنی است! باین‌وجود این فرصت و زمانی که برای برگزاری صرف می‌شود، بسیار

دانشجویان است و کمتر دانشجویی را می‌توان پیدا کرد که با این واژه آشنا نباشد. موعد امتحانات که می‌رسد، این استرس، دانشجویان را بسا چالش‌هایی نیز روبه‌رو می‌کند. چالش‌هایی که نه‌تنها خود دانشجویان، بلکه مسئولان دانشگاه‌ها را نیز درگیر می‌کند. شروع

ارزشمند است، چون به ایده تقلب در امتحان به‌عنوان یک فرصت یادگیری نگاه می‌کنند، می‌تواند وزن امتحانات پایان ترم را به حداقل کاهش دهد، کیفیت آموزش نظام‌مهندسی را بالا ببرد، از بار روانی دانشجویان بکاهد و بسیاری مؤثرتر از امتحانات عادی است. قابل‌ذکر است این رویکرد برای اولین‌بار در دنیاست که مطرح می‌شود، بنابراین زیاد اجرا نشده؛ اما اگر تداوم داشته باشد، قابلیت استفاده به‌صورت عمومی را دارد.

ارتباط اضطراب امتحان با فرسودگی تحصیلی چیست؟

زمانی را تصور کنید که انسان هیچ سلاحی برای مراقبت از خود در دست نداشت و در مواجهه با خطر یا به فرار می‌گذاشت. یکی از عواملی که موجب می‌شد انسان پا به فرار بگذارد، احساس اضطراب بود. در واقع این احساس از واکنش‌های طبیعی بدن ما به مواقع حساس است و موجب می‌شود هرچه سریع‌تر راهکارهای لازم برای خروج از منطقه خطر را انجام دهیم. امتحان نیز می‌تواند در ذهن ما یک خطر تلقی شود، بنابراین اضطراب امتحان یک امر طبیعی است؛ اما اگر از حد معمول بگذرد، می‌تواند شخص را با چالشی بزرگ روبه‌رو کند.

زمانی که دانشجویان به دلیل دچار خستگی هیجانی شوند و این موضوع گسترش یابد، بدینی در آنان رشد می‌کند و درنهایت این بدینی موجب می‌شود تا کارآمدی در دانشجویان افزایش یابد. دانشجو در این زمان احساس می‌کند نمی‌تواند از پس‌کارها برآید و درنهایت ارزشی برای فعالیت‌های تحصیلی خود قائل نمی‌شود. در این زمان سطح اعتمادبه‌نفس فرد پایین است و اضطراب شخص بالا می‌رود. نازنین زهرادانی، دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان و ناصر ناستی‌زایی دانشیار گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان در مقاله‌ای رابطه‌ی بین علائگی تحصیلی و اضطراب امتحان را با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بررسی کرده‌اند. طبق این مقاله افرادی که از فرسودگی تحصیلی رنج می‌برند، از اضطراب بالایی برخوردارند و نسبت به دروس خود علاقه‌ای نشان نمی‌دهند. این افراد در آینده‌ای نه‌چندان دور، نسبت به مسئولیت‌های شغلی خود بی‌تفاوتند و امکان زیادی دارد که از موقعیت شغلی خود کناره‌گیری کنند.

دانشجویانی که از اضطراب امتحان رنج می‌برند دوره‌های طولانی مدت تحصیلی را دارند. بسیاری از دانشجویان با تکنیک‌های کاهش اضطراب اطلاعی ندارند و کسانی هم که اطلاع دارند از این روش‌ها استفاده نمی‌کنند. این دانشجویان از اضطراب اجتماعی بیشتری رنج‌برده و اختلالات روانی بیشتری در این گروه مشاهده شده است. جالب است بدانید باتوجه‌به موقعیتی که اکثر کشورهای جهان دارند، اضطراب در زنان و جوان ششیع بیشتری دارد، به‌طوری‌که سطح اضطراب حدود ۱۵ تا ۲۲ درصد از دانشجویان بالا گزارش شده است. از آنجاکه اضطراب امتحان با سطحی از ارزیابی شناختی منفی و خودکم‌نگاری دانشجویان همراه است و درنهایت موجب کاهش عملکرد تحصیلی فرد می‌شود، افرادی که از این موضوع رنج می‌برند، درنهایت به فرسودگی دچار می‌شوند. با شناسایی عوامل اثرگذار بر فرسودگی تحصیلی دانشجویان و برنامه‌ریزی درست می‌توان عملکرد تحصیلی دانشجویان را بهبود بخشیده و اثربخشی دانشگاه‌ها را ارتقا داد، بنابراین از جمله کارهایی که می‌توان در این زمینه انجام داد، برگزاری کارگاه‌های کاهش اضطراب و جلوگیری از فرسودگی تحصیلی است.

آموزش مجازی همیشه بد نیست!

یکی از چالش‌های روزهای کرونا، تحول بزرگ سیستم آموزشی بود. برای اولین‌بار در ایران و جهان شاهد برگزاری گسترده کلاس‌های درس به‌صورت مجازی بودیم. بسیاری از اساتید و مسئولان به دلایل زیادی از جمله پایین آمدن کیفیت آموزش و ارزشیابی‌ها از این وضعیت ناراضی بودند و بر این نکته که آموزش حضوری بسیار کارآمدتر از آموزش مجازی است، اتفاق‌نظر داشتند. اما آیا مجازی بودن آموزش به‌تنهایی موجب کاهش کیفیت آموزش ارزشیابی است؟ هدایت‌الله اعتمادی‌زاده، استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه ملایر و زینب پوره‌دیان دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تاریخ و فلسفه

امتحانات این ترم، بهانه‌ای بود که به‌اصطلاح سری به این فضا زده و چالش‌هایی را که دانشجویان و دانشگاه‌ها با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند بررسی و در ادامه راهکارهایی را نیز برای عبور از آن ارائه کنیم. البته از آنجاکه چالش‌های این دوره جدید نیستند، پس با مؤلفه‌هایی

اسلامی دانشگاه ملایر در مقاله‌ای به نام تحول ارزشیابی در بستر زیست‌بوم آموزش عالی به این موضوع پرداخته‌اند و در آن به اهمیت انتخاب استراتژی مناسب ارزشیابی به‌عنوان یک جنبه مهم در فرایند برنامه‌ریزی پرداخته‌اند. در آموزش مجازی، اساتید باید براساس این سیستم مدل ارزشیابی مناسب را به کار گیرند، بنابراین لازم است خود را با این سیستم تطبیق دهند. اما این راه چندان آسان نیست و اساتید با چالش‌هایی نظیر سواد دیجیتال و مهارت‌های دیجیتال، استرس و اضطراب دانشجویان و پیشگیری از تقلب مواجهند. از آنجاکه ارزشیابی مستمر در بستر آموزش مجازی بسیار می‌تواند در یادگیری مناسب باشد، یکی از عواملی که موجب کاهش کیفیت آموزش مجازی و افزایش تقلب می‌شود، عدم توجه کافی اساتید به این مؤلفه است. زمانی که یک استاد درک درستی از عناصر اساسی برنامه درسی خود داشته باشد، می‌تواند با انتخاب یک برنامه راهبری مناسب برای ارزشیابی، توانایی دانشجویان خود را برای پیشرفت تعیین کند.

بررسی‌ها نشان داده ارزشیابی تکنوی در بستر آموزش مجازی می‌تواند نسبت به ارزشیابی حضوری پیشرفت بیشتری داشته باشد. این نوع از ارزشیابی، تحت تأثیر طراحی و اجرای دقیق ارزیابی بوده و با انجام فعالیت پژوهشی تقویت شده و روحیه پرسشگری و تفکر نقاد را از طریق نوشتن گزارش پژوهش در دانشجو افزایش می‌دهد.

یکی از عواملی که موجب شده دید مسئولان نسبت به آموزش مجازی تغییر کند، فراهم نبودن امکانات، ابزارها و زیرساخت‌ها بود که موجب می‌شد اساتید برای ارزشیابی، دست‌به‌دامن ابزارهای مکملی همچون شبکه‌های اجتماعی تلگرام و واتس‌آپ شوند. علاوه بر این موجب می‌شد تعامل کمتری در کلاس شکل بگیرد، بنابراین وجود ابزاری کارآمد و زیرساخت مناسب برای آموزش مجازی و حرکت روبه‌جلو بسیار مهم است. علاوه بر این موارد، با مشارکتی کردن پروژه‌ها و تکلیف‌های دانشجویان می‌تواند محیط یادگیری مجازی را بسیار جذاب‌تر کند. این مشارکت‌ها خلأ حضور اجتماعی و شناختی فراگیران را پر می‌کند، از تقلب جلوگیری و جوی تعاملی و یادگیرنده‌محور و مورداعتماد ایجاد می‌کند که تأثیر بسیار بهتری بر نتایج خواهد داشت.

ارزشیابی موجب می‌شود نظام آموزشی تغییر کند و آگاهی لازم از روند برای تمامی افراد الزامی است و از آنجاکه فرایندی دوطرفه است، بهتر است فراگیر و استاد روش‌های مختلف را بادقت و وقت بیشتری اجرا کنند. برای بهبود این روند پیشنهاد می‌شود دوره‌های ضمن خدمت دانش‌آزموزان تخصصی آموزش برای اساتید در زمینه سنجنش و ارزیابی آموزش الکترونیکی برگزار شود؛ از متخصص حوزه ارزشیابی تحصیلی و در آموزش عالی نیز از ارزشیابی توصیفی استفاده شود و درنهایت در کلاس تعامل بیشتری برقرار شود.

چند راهکار برای تقویت ارزشیابی حضوری

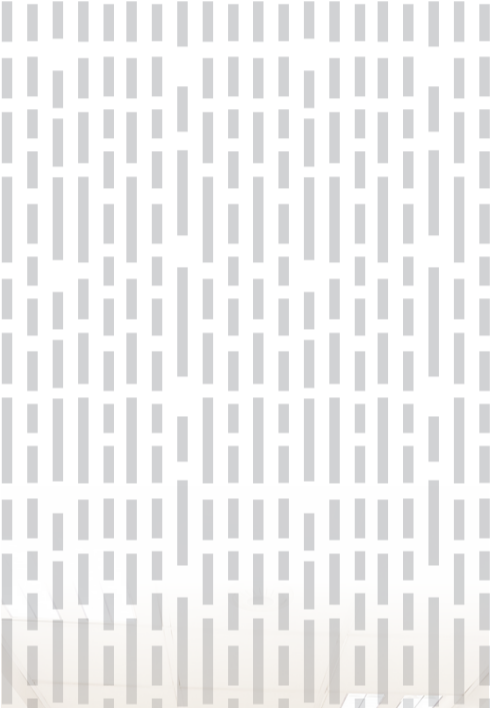
چرا ارزشیابی می‌شویم؟ پاسخ این سؤال را همه ما می‌دانیم. زمانی که ارزشیابی برگزار می‌شود، اصلی‌ترین هدفش میزان تأثیرگذاری آموزش و کیفیت تدریس و ارزیابی آموخته‌هاست. مصطفی باقریان‌فر، استادیار گروه نوآوری و آموزشی و درسی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، احمدرضا نصر اصفهانی، استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، محمدجوادی پور، دانشیار گروه برنامه‌ریزی درسی دانشگاه تهران و اصغر زمانی، دانشیار گروه مدیریت آموزش عالی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در یک مقاله پژوهشی به نام شناسایی شاخص‌های مطلوب ارزشیابی عملکرد دانشجویان در رشته‌های علوم انسانی دانشگاه‌ها و میزان توجه به آنان، به بررسی شاخص‌های مختلف ارزشیابی پرداخته‌اند. از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی دروس می‌توان به رعایت اصول علمی و حرفه‌ای هنگام طراحی سؤوال، برگزاری امتحان و پس از امتحان اشاره کرد. روش‌های جدید ارزشیابی بر این موضوع تأکید دارند که دانشجویان باید برخی مفاهیم را از سوالات و ارزشیابی استاد یاد بگیرند. این روش‌ها موجب می‌شوند دانشجویان از محتوای ارائه‌شده درک بهتری داشته باشند و اضطراب و پدیده مطالعه شب امتحان کاهش یابد.

ارتباط قوی دانشجو و استاد بر درک مفاهیم بسیار مؤثر است و یکی از راه‌هایی که موجب این ارتباط می‌شود، ارائه بازخورد کامل و درست اساتید

نظیر تقلب، برنامه‌ریزی و روش‌های ارزشیابی آشناییم، بنابراین بررسی این عوامل می‌تواند در پشت سرگذشتن یک امتحان بسیار کمک کننده باشد. در این گزارش به بررسی چند مقاله دانشگاهی در این حوزه پرداخته‌ایم که در ادامه از نظر می‌گذرد.

پس از امتحان است که با این روش، دانشجویان دلایل تفاوت میان سطح موجود و سطح مطلوب خود را متوجه شوند و سعی می‌کنند با یادگیری بهتر و کمک‌گرفتن از اسناد، مطالبی را که درک نکرده‌اند، یاد بگیرند و پیشرفت کنند. علاوه بر این رعایت عدالت در امتحان نیز باعث می‌شود از سطح استرس دانشجویان کاسته شده و عملکرد آنان بهتر شود.

این روزها در دنیای آموزش بسیار تأکید می‌شود از روش‌های مختلف آموزشی بهره گرفته شود، زیرا عدم تنوع در محتوای ارائه‌شده اساتید، موجب می‌شود تنها بخشی از پیشرفت تحصیلی دانشجویان نشان داده شود. از آنجاکه ارزشیابی یک مؤلفه مهم برای دستیابی به اهداف آموزشی است، برای اینکه پیشرفت تحصیلی دانشجویان به‌خوبی نشان داده شود، بهتر است اساتید از روش‌ها و محتواهای مختلفی بهره گیرند؛ چراکه استفاده از یک روش تدریس تنها یک وجه را می‌سنجد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند یکی از دلایلی که اساتید کمتر به تنوع ارزشیابی اهمیت می‌دهند، دغدغه پژوهشی آنان است. دغدغه پژوهشی فرصت بروز بودن و مطالعه را از اساتید می‌گیرد و آنان تنها در راستای ارتقای خود تلاش می‌کنند. برای اینکه شاهد محیطی پویا در دانشگاه‌ها باشیم، بهتر است دغدغه پژوهشی اساتید از دوش آنان برداشته شده و شیوه‌های ارزشیابی نیز متفاوت شود.

جوایبه

مدیر مسئول محترم روزنامه فرهیختگان با سلام و تحیت به استحضار می‌رساند پیرو انتشار گزارشی در آن روزنامه مورخ ۱۷ دی ۱۴۰۳ با تیتیر «اگه می‌تونن کمک هزینه رو بگیر» و القای غلط به نخبگان کشور که طرح پژوهشیار قابل استفاده و دست‌یافتنی نیست، طبق ماده ۲۳ قانون مطبوعات جوایبه بنیاد ملی نخبگان در این خصوص تقدیم می‌گردد که انتظار می‌رود در همان قسمت، جوایبه در اسرع وقت منتشر شود. لازم به‌ذکر است در صورت عدم انتشار جوایبه حق شکایت برای بنیاد ملی نخبگان محفوظ می‌باشد. دارا نثاری سرپرست مدیریت روابط عمومی بنیاد ملی نخبگان

اعطای تسهیلات ۱۰ میلیارد ریالی بنیاد ملی نخبگان مشوقی برای اتمام به‌موقع دوره دکتری مستعدان برتر کشور

بنیاد ملی نخبگان در راستای انجام مأموریت خود مبنی بر شناسایی و توانمندسازی دانشجویان مستعد کشور، در قالب طرح‌های متعددی از دانشجویان مستعد برتر حمایت می‌کند. بنیاد ملی نخبگان برای اولین‌بار در کشور، به‌منظور تسهیل شرایط تحصیل دانشجویان مستعد تمام‌وقت دوره دکتری تخصصی و تمرکز بیشتر آنان بر انجام فعالیت‌های علمی و پژوهشی، تسهیلات ویژه‌ای در قالب «طرح پژوهشیار» به آنان اعطا می‌کند که بخشی از این تسهیلات ناظر بر «حمایت از فعالیت‌های

اعطای تسهیلات ۱۰ میلیارد ریالی بنیاد ملی نخبگان مشوقی برای اتمام به‌موقع دوره دکتری مستعدان برتر کشور

پرداخت می‌شود، در صورت احراز شرایط مرسوم نظام آموزشی کشور در دانشگاه‌ها (شامل اتمام به‌موقع تحصیل و انتشار مقاله مستخرج از رساله)، بدون بازپرداخت (بلاعوض) لحاظ خواهد شد که شرایط سهل‌گیرانه‌ای تلقی می‌شود. علاوه بر این، برگزیدگان از تسهیلات خدمت نظام‌وظیفه تخصصی نیز که به‌منظور آسودگی ذهنی آنان برای طی این دوره در قالب پروژه جایگزین خدمت اعطا می‌شود، بهره‌مند خواهند شد. به‌همین دلیل بنیاد ملی تلاش دارد با شناسایی مستعدان برتر دوره دکتری تخصصی، برترین‌های جامعه مخاطب در کشور را در اولویت بهره‌مندی از این تسهیلات ویژه قرار دهد. دانشجویان مستعد دکتری که شامل طرح پژوهش‌یار نمی‌شوند، در صورت احراز شرایط مطابق با ضوابط مربوطه، همچنان امکان بهره‌مندی از تسهیلات «طرح توسعه فعالیت‌های علمی و فرهنگی دانشجویان مستعد تحصیلی کشور (طرح شهید وزوایی)» که شامل بخش عمده‌ای از تسهیلات طرح پژوهش‌یار است را دارند. ضمن اینکه بنیاد ملی نخبگان، در قالب طرح‌هایی از جمله «طرح حمایت از تشکیل هسته‌های مسئله‌محور پژوهشی- فناورانه (طرح شهید احمدی روشن)» و «طرح حمایت از جذب استعداد های برتر در رشته‌های اولویت‌دار کشور»، از فعالیت‌های دانشجویان مستعد تحصیلی کشور در مقاطع مختلف تحصیلی پشتیبانی می‌کند که جامعه مخاطب مستعد دکتری را در برمی‌گیرد و دانشجویان با احراز شرایط سهل‌گیرانه‌تری، امکان بهره‌مندی از این تسهیلات را خواهند داشت. یادآور می‌شود مأموریت اصلی بنیاد ملی نخبگان ایجاد مسیری برای شناسایی و توانمندسازی مستعدان برتر کشور، هدایت آنان به‌سمت اثرگذاری بارزتر

توانمندساز و مهارت‌افزا در طول تحصیل»، بخشی ناظر بر «تسهیلات فرهنگی و معیشتی»، و بخشی ناظر بر «به‌کارگیری مناسب آنان در دستگاه‌های کشوری متناسب با توانمندی آنان در قالب انجام پروژه جایگزین خدمت» است، به‌طوری‌که ضمن پیوستگی مسیر علمی، پژوهشی و توانمندسازی آنان در آستانه ورود به بازارکار، مسیر پیشرفت اجتماع نخبگانی در کشور هموار گردد و با رویکرد «توانمندی برتر، مسئولیت بیشتر» و «خدمت بیشتر، ارزش والاثر»، دیدگاه آحاد اجتماع را به‌سمت تأثیرگذاری بیشتر جلب کند. در این راستا، بنیاد ملی نخبگان برای دوسال پایانی تحصیل هریک از مستعدان برتر مقطع دکتری تخصصی، که در انجام فعالیت‌های پژوهشی دوره دکتری است، طرح «پژوهشیار» را با اعطای تسهیلاتی بالغ بر ۱۰ میلیارد ریال به هر دانشجوی مستعد مقطع دکتری، تدوین و اجرایی نموده است.

با عنایت به تسهیلات ویژه طرح پژوهش‌یار، این طرح جدید بنیاد ملی نخبگان صرفاً جامعه مخاطبی از اجتماع نخبگانی کشور یعنی دانشجویان دکتری مستعد برتر با سوابق تحصیلی درخشان را که به‌صورت تمام‌وقت بر فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود متمرکز شده‌اند، شامل می‌شود. در طرح پژوهش‌یار، بیش از نیمی از تسهیلات شامل «کمک‌هزینه توانمندسازی»، «کمک‌هزینه شرکت در مجامع علمی خارجی»، «کمک‌هزینه اعزام به فرصت مطالعاتی داخلی و خارجی» و «تسهیلات فرهنگی و رفاهی (شامل هدیه ازدواج، تولد فرزند، بیمه تکمیلی و...)» به‌صورت بلاعوض، و بازپرداخت نمیی دیگر از تسهیلات (که به‌صورت ماهانه برای تأمین هزینه‌های معیشتی و... در قالب وام بدون سود به آنان

پاسخ فرهیختگان

اجرای طرح پژوهشیار همان‌گونه‌که در متن گزارش «فرهیختگان» هم اشاره شد بود، اتفاق مثبتی است که باید آن را به فال نیک گرفت. در شرایطی که کشورهای مختلف جهان سعی در هدایت نخبگان و ذهن‌ها برتر ملت‌ها به سمت خودشان دارند، هر اقدامی در جهت بهبود شرایط زندگی و معیشت چهره‌های توانمند علمی کشور که تأثیر شگرفی در ساخت آینده این مرز و بوم خواهند داشت، درخور تقدیر است و پژوهش‌یار هم از این قاعده مستثنی نیست اما هر ایده‌ای در اجرا می‌تواند نقاط ضعف و قوتی داشته باشد که انعکاس آن به‌ویژه از حیث تقویت حانز اهمیت و توجه است و یکی از وظایف مهم رسانه محسوب می‌شود. از این رو طرح پژوهشیار حاوی مسائل مورد اهمیتی است که در گزارش اخیر «فرهیختگان» به چند مورد از آن اشاره شد بود. بدیهی است قرار نیست همه مشکلات نخبگان با اجرای یک طرح مرتفع شود اما تقویت اجرای یک ایده مهم با نقد نقاط مهم با دارای مسئله می‌تواند تأثیرگذاری آن را افزایش دهد که خیر آن نصیب عموم جامعه خواهد شد. با این حال هنوز نقاط دارای ابهامی که در ۴ نکته انتهای گزارش عنوان شده بود در جوایبه بنیاد نخبگان بدون پاسخ مانده است. به نظر می‌رسد برای ارزیابی دقیق‌تر روند اجرای این طرح باید کمی منتظر ماند و تفاوت دانشجویان دوره دکتری را شنید.